

Nationell rekommendation för lärosätenas användning av generativ AI

Rekommendationen antogs av SUHF:s förbundsårsamling den 21 oktober 2026.

Innehållsförteckning

<i>Inledning</i>	1
<i>Principer</i>	2
<i>Definitioner</i>	3
<i>Förslag på aktiviteter kopplade till de sex principerna</i>	5
<i>Regelverk och vägledande material</i>	8

Inledning

Denna rekommendation är antagen av SUHF och syftar till att stödja lärosäten i att använda generativ AI på etiska, ansvarsfulla och ändamålsenliga sätt. Varje lärosäte beslutar själv på vilka sätt rekommendationen ska användas.

Rekommendationen består av sex principer som är tänkta att anpassas och preciseras utifrån varje lärosätes kontextuella behov och redan existerande policyer, processer, regelverk och resurser. För varje princip ges förslag på aktiviteter som kan stödja arbetet.

En övergripande utgångspunkt är att lärosätenas huvuduppdrag är vägledande i förhållningssättet till och användningen av generativ AI. AI-användning bör därför vara människocentrerad och syfta till att underlätta och stödja såväl studenters lärande som forskningsprocesser utan att vara kontrollerande eller styrande för verksamheten.

Rekommendationen avser användning av generativ AI, men är i tillämpliga delar även relevant för användning av agentisk AI.

SUHF:s arbetsgrupp för AI¹ utarbetade under 2025 – 2026 förslaget till rekommendation, som därefter gått på remiss till SUHF:s medlemmar. Den slutligt antagna rekommendationen har reviderats med hänsyn tagen till remissopinionen samt diskussionen i SUHF:s styrelse och förbundsårsamling.

Principer

Lärosätena bör eftersträva att:

1. Stärka studenters och medarbetares AI-litteracitet
2. Studenter och medarbetare har tillgång till ändamålsenliga AI-verktyg och organisatoriskt stöd för användning
3. Möjliggöra etisk, ansvarsfull och ändamålsenlig AI-användning inom utbildning
4. Möjliggöra etisk, ansvarsfull och ändamålsenlig AI-användning inom forskning och forskarutbildning
5. Möjliggöra etisk, ansvarsfull och ändamålsenlig AI-användning inom administration och ledning
6. Följa AI-utvecklingen i samhället

¹ SUHF:s Arbetsgrupp för AI (suhf.se/arbetsgrupper/arbetsgruppen-for-ai)

Karin Axelsson, prorektor vid Linköpings universitet (ordförande)

Mats Cullhed, tidigare enheten för universitetspedagogik vid Uppsala universitet

Per-Henrik Holgersson, rektor vid Kungliga Musikhögskolan

Samuel Martinsson, Sveriges förenade studentkårer

Susanne Mirbt, chef för enheten för universitetspedagogik vid Uppsala universitet

Amy Loutfi, professor vid Örebro universitet och Linköpings universitet

Jörg Pareigis, universitetslektor vid Karlstads universitet

Peter Parnes, professor vid Luleå tekniska universitet

Linda Gerén, SUHF:s kansli

Definitioner

För att skapa en enhetlig terminologi utgår dokumentet från följande definitioner. Där etablerade definitioner finns i EU:s regelverk eller i internationella ramverk används dessa.

Med **AI (artificiell intelligens) och AI-system** avses, i enlighet med AI-förordningen (artikel 3.1), *”ett maskinbaserat system som är utformat för att fungera med varierande grad av autonomi och som kan uppvisa anpassningsförmåga efter införande och som, för uttryckliga eller underförstådda mål, drar slutsatser härledda från den indata det tar emot, om hur utdata såsom förutsägelser, innehåll, rekommendationer eller beslut som kan påverka fysiska eller virtuella miljöer ska genereras.”* I löpande text används ”AI” i vidare mening om mjukvara som utför uppgifter som vanligtvis förknippas med mänsklig tankeverksamhet, exempelvis resonering, problemlösning eller kreativt skapande.

Generativ AI är en delmängd av AI som med hjälp av maskininlärningsmodeller kan generera ett brett spektrum av innehåll utifrån instruktioner (promptar), exempelvis text, bild, ljud, video eller programkod.

Agentisk AI avser AI-system som utifrån ett övergripande mål kan planera och genomföra flerstegsuppgifter med begränsad löpande mänsklig styrning, ofta genom att använda externa verktyg, söka information och agera i digitala miljöer. Gränsen mot generativ AI är glidande och terminologin är ännu inte stabiliserad.

Dokumentet använder **AI-litteracitet (AI-kunnighet)** som samlingsbegrepp. Det motsvarar den rättsliga termen *AI-kunnighet* i AI-förordningen, som i artikel 3.56 definieras som *”kompetens, kunskap och förståelse som gör det möjligt för leverantörer, tillhandahållare och berörda personer att, med hänsyn till deras respektive rättigheter och skyldigheter i samband med denna förordning, införa AI-system på ett välgrundat sätt samt bli medvetna om möjligheterna och riskerna med AI, och den potentiella skada den kan vålla.”*

För att beskriva *innehållet* i denna kompetens utgår dokumentet från OECD:s och Europeiska kommissionens ramverk för AI-litteracitet (AILit²), där AI-litteracitet omfattar de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som gör det möjligt att förstå hur AI-system fungerar, kritiskt värdera deras resultat samt använda dem etiskt och ändamålsenligt. Ramverket delar in kompetensen i fyra domäner: att använda AI (*engage with AI*), att skapa med AI (*create with AI*), att styra AI (*manage AI*) och att forma AI (*shape AI*).

² AILit-ramverket är utformat för grund- och gymnasieskolan. För vuxna och medborgare i stort utgör EU-kommissionens DigComp 3.0 (JRC, november 2025) motsvarande referens; där är AI-kompetens integrerad i samtliga 21 delkompetenser. De två ramverken är förenliga.

Uttrycket **etisk, ansvarsfull och ändamålsenlig AI-användning** återkommer i flera av principerna och avser tre kompletterande krav:

- Etisk – att användningen är förenlig med grundläggande rättigheter och med akademiska kärnvärden som vetenskaplig integritet, hederlighet, öppenhet och likabehandling. Här utgår dokumentet från EU:s etiska riktlinjer för tillförlitlig AI, enligt vilka AI ska vara laglig, etisk och robust och uppfylla sju krav: mänsklig kontroll och tillsyn, teknisk robusthet och säkerhet, integritet och dataförvaltning, transparens, mångfald och icke-diskriminering, samhälls- och miljömässigt välbefinnande samt ansvarsutkrävande.
- Ansvarsfull – att ansvaret för resultat, bedömningar och beslut alltid ligger hos en människa eller en organisation, aldrig hos verktyget, och att detta ansvar är tydligt placerat och möjligt att utkräva. Regelefterlevnad, inklusive dataskydd och informationssäkerhet, ingår här.
- Ändamålsenlig – att användningen faktiskt tjänar lärosätets huvuduppdrag – utbildning, forskning och samverkan – och att den står i rimlig proportion till nyttan, inbegripet kostnader, leverantörsberoende samt klimat- och resursförbrukning. Termen är dokumentets egen och har ingen motsvarighet i regelverket.

Människocentrerad AI-användning innebär att AI används för att underlätta och stödja arbetsuppgifter, inte för att kontrollera eller styra verksamheten, och att människan behåller överblick, tolkningsföreträde och möjlighet att ingripa.

AI-verktyg avser i dokumentet de konkreta tjänster och applikationer som lärosätet tillgängliggör eller tillåter, till skillnad från de underliggande AI-systemen eller modellerna.

Förslag på aktiviteter kopplade till de sex principerna

Nedanstående punktlistor innehåller förslag på aktiviteter som kan bidra till att principerna nås. Aktiviteterna syftar till att peka ut områden och frågor som är centrala. Varje lärosäte måste precisera förslagen så att de passar lokala behov och förutsättningar. Vissa aktiviteter kan med fördel genomföras gemensamt av flera lärosäten och resultaten kan delas inom sektorn. Aktiviteterna kommer över tid att behöva revideras för att svara mot aktuella behov.

1. Stärka studenters och medarbetares AI-litteracitet

- Klargöra om, när och hur AI-användning kan stödja de önskade långsiktiga målen med aktuell verksamhet och när AI-användning inte gör det.
- Klargöra möjligheter och begränsningar med existerande AI-teknologi, inklusive risk för fel, bias och fabricerade svar som exempelvis hallucinationer.
- Ge grundläggande förståelse för hur generativ AI fungerar, vad som påverkar kvaliteten i resultaten och hur man kritiskt granskar svar.
- Belysa etiska aspekter av studenters och medarbetares AI-användning inom utbildning, forskning, administrativt arbete och arbetsliv, inklusive frågor om transparens, ansvar, professionell hederlighet och integritet.
- Stärka förmågan att bedöma kvaliteten i AI-genererade resultat, till exempel i relation till källkritik, vetenskapliga metoder, ämnesmässig förståelse, upphovsrätt och patent.

2. Studenter och medarbetare har tillgång till ändamålsenliga AI-verktyg och organisatoriskt stöd för användning

- Ge adekvat tillgång till AI-verktyg för både medarbetare och studenter utifrån olika roller, behov och lärosätets ekonomiska och organisatoriska resurser.
- Eftersträva att dataskydd och informationssäkerhet hanteras korrekt, med särskilt fokus på personuppgifter, känsliga data och forskningsdata.
- Beakta konsekvenser av leverantörsberoende.
- Skapa rutiner för vilka AI-verktyg som lärosätet tillgängliggör, hur de bör användas samt hur förändringar kommuniceras när verktyg eller villkor uppdateras.
- Erbjud alla studenter möjlighet att lära sig använda de AI-verktyg som ingår i utbildningen, och integrera verktygen i relevanta kursmoment där de stödjer studenters lärande.
- Erbjud kompetensutveckling så att lärare kan vägleda studenter kring användning, begränsningar och ansvar.
- Erbjud resurser och utbildning i AI-användning som svarar mot medarbetares behov, med utgångspunkt i olika anställningskategorier såsom lärare, forskare, doktorander, administrativ/teknisk personal, chefer och ledare.

- Utveckla stödmaterial och praktiska exempel på hur generativ AI kan användas i lärandeprocesser, exempelvis för kritiskt tänkande, idéutveckling, språkutveckling, strukturering och feedback.
- Stödja studentgrupper med särskilda behov i undervisningen genom AI-verktyg, exempelvis för tillgänglighetsanpassning, språkstöd och funktionsnedsättningar, samtidigt som likvärdighet och integritet säkerställs.
- Erbjud a ändamålsenliga organisatoriska stödstrukturer, exempelvis pedagogiskt stöd, IT-stöd och juridiskt stöd, för att möjliggöra ansvarsfull AI-användning i praktiken.
- Resonera kring AI-användning ur ett hållbarhets-, klimat-, miljö- och resursförbrukningsperspektiv.

3. Möjliggöra etisk, ansvarsfull och ändamålsenlig AI-användning inom utbildning

- Genomlys a hur befintliga examinationsformer och undervisningens pedagogiska upplägg påverkas av generativ AI samt identifiera vilka lärandemål som kan behöva revideras.
- Besluta om och i sådana fall hur generativ AI får/kan/bör användas i olika undervisningsmoment. Vad som bedöms vara lämpliga anpassningar av undervisning och examination varierar mellan discipliner och utbildningskontexter, vilket gör det viktigt att ansvaret för dessa frågor delegeras till rätt nivå vid lärosätet.
- Utveckla examinationsformer som, baserat på vad studenter behöver kunna, främjar förståelse, resonemang och förmåga att tillämpa kunskap.
- Betona vikten av ett vetenskapligt och/eller konstnärligt förhållningssätt för studenter s lärande; behov av generisk kunskap, betydelsen av kritiskt tänkande, analytisk förmåga, kreativitet och omdöme när AI-användning inom utbildning diskuteras.
- Ge studenter tydlig information om vad som är tillåtet i den aktuella undervisningssituationen, inklusive hur AI-användning ska dokumenteras och redovisas.
- Som lärare vara transparent med egen AI-användning och öppna för diskussion om vad som hjälper studenter s lärande.
- Skapa förutsättningar för studenter att öppet kunna ställa frågor om specifika användningsfall och diskutera utmaningar med ömsesidig respekt, samtidigt som ramar för vad som är tillåtet är tydliga.
- Genomföra rättssäker examination som stödjer studenter s lärande, oavsett om generativ AI får användas eller inte, inklusive hantering av misstankar om otillåten användning och tydliga processer för prövning.

4. Möjliggöra etisk, ansvarsfull och ändamålsenlig AI-användning inom forskning och forskarutbildning

- Formulera transparenta och uppdaterade vägledningar för hur generativ AI kan användas i forskning på sätt som bevarar eller stärker kvalitet, integritet och upphovsrättsliga hänsyn.
- Betona vikten av forskarens ansvar för sin text och sina resultat, diskutera betydelsen av författarskap och originalitet, kritisk granskning och förmågan att försvara sina resultat.
- För forskningsetiska diskussioner kring AI-användning, där såväl generella som ämnesspecifika aspekter lyfts.
- Eftersträva att generativ AI används som stöd vid process, reflektion, kritiskt tänkande och förhållningssätt där konstnärligt, vetenskapligt eller metodiskt ansvar krävs.
- Uppmuntra till transparens kring AI-användning i skapande och forskning, exempelvis genom redovisning av promptar, versionshistorik eller i en metoddiskussion.

5. Möjliggöra etisk, ansvarsfull och ändamålsenlig AI-användning inom administration och ledning

- Identifiera administrativa processer där generativ AI kan bidra till ökad kvalitet, service och effektivitet utan att minska rättssäkerhet eller transparens.
- Eftersträva att AI-stöd i administration används med tydligt definierat ansvar så att resultat och beslut blir transparent för alla berörda.
- Eftersträva att medarbetare i administrativa roller får kompetensutveckling och stöd för att kunna använda generativ AI på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Upprätta rutiner för informationsklassning och tydliga gränser för vilken typ av data som får hanteras i olika AI-system.
- Utvärdera konsekvenser för arbetsmiljö och rollfördelning när generativ AI införs, inklusive behov av förändringsledning och kompetensväxling.

6. Följa AI-utvecklingen i samhället

- Lära av varandra inom sektorn genom att samla, sprida och diskutera såväl goda exempel som negativa erfarenheter avseende AI-tillämpningar inom akademien.
- Utveckla gemensamma utbildningsmoduler, vägledningar eller annat sektorsgemensamt stöd.
- Bedriva kontinuerlig omvärldsanalys och utveckla samarbete med andra samhällsaktörer, exempelvis myndigheter, näringsliv och civilsamhälle.
- Följa gällande rätt vid utveckling och användning av AI, särskilt EU:s dataskyddsförordning (GDPR), EU:s AI-förordning och annan tillämplig

reglering, samt tydliggöra och dokumentera roller, beslutsmandat och intern ansvarsfördelning.

- Upprätta interna forum eller funktioner som vid behov kan anpassa riktlinjer och rekommendationer i takt med teknikens utveckling och konsekvenser.
- Eftersträva att lärosätet har ett välgrundat och aktuellt förhållningssätt till AI-användning.

Regelverk och vägledande material

AI-förordningen (EU) 2024/1689, särskilt artikel 3.1, artikel 3.56 och artikel 4

DigComp 3.0: European Digital Competence Framework – Fifth Edition (JRC, Europeiska kommissionen, 2025)

Empowering Learners for the Age of AI: An AI Literacy Framework for Primary and Secondary Education (AILit, OECD och Europeiska kommissionen, 2026) – ailiteracyframework.org

European University Association report: "Adopting AI that serves the needs and values of universities – Final report of the EUA Task-and-Finish Group on Artificial Intelligence", by Thomas E Jørgensen and Clare Phelan, January 2026

Ethics guidelines for trustworthy AI (AI HLEG, Europeiska kommissionen, 2019)